

برخی اشکالات سند ۲۰۳۰ یونسکو

محور اصلی = گروه‌های هدف آموزش

پاراگراف = ۵

متن سند:

همه افراد صرف نظر از جنسیت، سن، نژاد، رنگ، قومیت، زبان، مذهب، عقیده سیاسی یا غیره (Political or other opinion)، خاستگاه ملی یا اجتماعی، دارایی یا محل تولد، داشتن یا نداشتن معلولیت، افراد مهاجر و بومی، کودکان و نوجوانان به ویژه آنها که در شرایط آسیب‌پذیر و یا شرایط دیگری قرار دارند (those in vulnerable situations or other status).

نکته: اصل منع تبعیض در رویه نهادهای حقوق بشری مورد تفسیر موسع قرار دارد، همچنین عبارت «افراد دارای سایر عقاید» و یا «افراد آسیب‌پذیر»، در تفاسیر نهادهای حقوق بشری شامل گروه‌های دارای گرایش‌های همجنس‌گرایانه می‌شود.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

منع تبعیض در نظام اسلامی، مبتنی بر «عدالت»، است و مصالح و منافع عمومی و ملی باید لحاظ گردد. از این منظر، بر مبنای ملاحظات اخلاقی، سیاسی و اجتماعی بر طبق قانون، محدودیت‌هایی برای افراد متعلق به برخی گروه‌ها اعمال می‌شود: هدف‌های کلان بند ۳- گسترش و تأمین همه جانبه‌ی عدالت آموزشی و تربیتی؛ راهبردهای کلان بند ۴- توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور و تقویت آموزش و پرورش مناطق مرزی با تأکید بر توانمندسازی معلمان و دانش‌آموزان این مناطق با تمرکز بر کیفیت فرصت‌های تربیتی هماهنگ با نظام معیار اسلامی (هدف‌های کلان ۵، ۴ و ۳)؛

گزاره‌های ارزشی نظام تعلیم و تربیت بند ۱۶ - عدالت تربیتی در ابعاد کمی، همگانی و الزامی و عدالت کیفی با رعایت تفاوت‌های فردی، جنسیتی، فرهنگی و جغرافیایی گزاره‌های ارزشی نظام تعلیم و تربیت بند ۱۸ - توجه توأمان به منافع و مصالح فردی و اجتماعی در چارچوب منافع و مصالح ملی

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

قانون اساسی اصل ۱۹- مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.

اصل ۲۰- همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.

محور اصلی = محتوای آموزش

پاراگراف = ۷

متن سند:

آموزش به عنوان ابزاری جامع و حیاتی برای ترویج مردم سالاری (democracy) و حقوق بشر، به ارتقای شهروندی جهانی، ... کمک می‌کند.

آموزش گفتگوی بین فرهنگی را تسهیل می‌سازد و احترام به تنوع فرهنگی، مذهبی، و زبانی را که همگی برای دستیابی به شمول و عدالت اجتماعی ضرورت دارند، ترویج می‌کند.

نکته: محتوای آموزش حقوق بشر و حقوق شهروندی و، دقیقاً چه خواهد بود؟ آیا بناست عیناً دستورالعمل‌های نهادهای بین‌المللی در داخل تدریس گردد؟

عبارت تنوع فرهنگی نیز با اینکه ظرفیت خوبی دارد، اما در رویه بین‌المللی در مقابل جهان‌شمولی حقوق بشر، قابلیت استناد چندان ندارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، هدف تربیت شهروندان مسئولیت‌پذیر بر مبنای آموزه‌های اسلامی است:

فصل اول (کلیات) بند ۱- نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی: نهادی است اجتماعی و فرهنگی و سازمان یافته که، به عنوان مهم‌ترین عامل انتقال، بسط و اعتلاء فرهنگ در جامعه اسلامی ایران، مسئولیت آماده‌سازی دانش‌آموزان جهت تحقق مرتبه‌ای از حیات طیبه در همه ابعاد را بر عهده دارد که تحصیل آن مرتبه برای عموم افراد جامعه لازم یا شایسته باشد. دستیابی به این مرتبه از آمادگی جهت تکوین و تعالی پیوسته هویت دانش‌آموزان (با تأکید بر وجوه مشترک انسانی، اسلامی و ایرانی) ضمن ملاحظه ویژگی‌های فردی و غیرمشترک و نیز در راستای شکل‌گیری و اعتلای مداوم جامعه اسلامی مستلزم آن است که تربیت‌یافتگان این نظام شایستگی‌های لازم جهت درک و اصلاح مداوم موقعیت خود و دیگران را بر اساس نظام معیار اسلامی کسب نمایند.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

قانون اساسی اصل ۵۶- حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او، انسان را بر سرنوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است. هیچ‌کس نمی‌تواند این حق الهی را از انسان سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد و ملت این حق خداداد را از طرقی که در اصول بعد می‌آید اعمال می‌کند.

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

۳-۳- کسب آمادگی برای ورود به زندگی مستقل و تشکیل خانواده؛

۳-۴- حضور مسئولانه و مؤثر در نظام اجتماعی؛

۳-۵- پرورش استعدادها و شغلی و پدید آوردن آینده‌ی شغلی برای برآوردن نیازهای جامعه؛

محور اصلی = هدف آموزش

پاراگراف ۸ =

متن سند:

آموزش، قدرتمندترین ابزار دستیابی به برابری میان زنان و مردان، توانمندسازی زنان و دختران برای مشارکت کامل سیاسی و اجتماعی و نیز توانمندسازی آنان از منظر اقتصادی است.

نکته: هدف از آموزش زنان و دختران ظاهراً اشتغال و مشارکت کامل سیاسی و اجتماعی ایشان می‌باشد، در این نگاه نقش و جایگاه تعلیم و تربیتی زنان در خانواده مغفول خواهد ماند.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰) استفاده از ابزار آموزش برای توجه به تفاوت‌های فردی و طبیعی دختران و پسران به منظور ارتقای نقش‌پذیری در آینده: راهکار ۶/۵ - طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران. راهکار ۱-۱ - طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و بازتولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ... هـ) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی

محور اصلی = اصول کلی و اهداف سند

پاراگراف = ۱۰

متن سند:

اصول مندرج در این سند، برگرفته از اسناد و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی از جمله: اعلامیه جهانی حقوق بشر، کنوانسیون مبارزه با تبعیض در آموزش، کنوانسیون حقوق کودک، میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کنوانسیون حقوق معلولان، کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان، کنوانسیون وضعیت پناهندگان، و قطعنامه مجمع عمومی ملل متحد در مورد حق آموزش در شرایط اضطراری

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰) با توجه به عدم عضویت ایران در برخی از این معاهدات، از جمله کنوانسیون منع تبعیض علیه زنان، قطعاً التزام‌پذیری ایران به لحاظ حقوقی مخدوش است:

کنوانسیون منع تبعیض علیه زنان یک سند استراتژیک مبتنی بر «برابری جنسیتی» کامل میان زنان و مردان در قانون و رویه است، در حالی که از منظر نظام حقوقی اسلامی، تحقق «عدالت جنسیتی» بر مبنای ویژگی‌های خلقتی و طبیعی، ملاک و معیار است. لذا تحت هیچ شرایطی دولت جمهوری اسلامی نمی‌تواند در قبال این معاهده، ملتزم بشود.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

قانون اساسی اصل ۴- کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.

قانون اساسی اصل ۸۵- سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیأتی واگذار کند ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود. همین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمانها، شرکتهای، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیونهای ذیربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد، تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل نود و ششم با شورای نگهبان است. علاوه بر این، مصوبات دولت نباید مخالفت قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آنها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رییس مجلس شورای اسلامی برسد.

قانون اساسی اصل ۷۷- عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

محور اصلی = اصول کلی و اهداف سند

پاراگراف = ۱۰

متن سند:

هدف آموزش باید رشد شخصیت انسان، ترویج تقابل متقابل، بردباری، دوستی و صلح باشد.

Education shall aim at the full development of the human and promote personality mutual understanding, tolerance, friendship and peace.

نکته: با توجه به مغایرت کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان با قوانین داخلی و شرع، و عدم الحاق بدان، هیچ مبنایی برای التزام به مفاد آن وجود ندارد. در رابطه با کنوانسیون حقوق کودک نیز دولت جمهوری اسلامی ایران یا حق شرط به عضویت درآمده است.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، علاوه بر بردباری و تساهل، باید رویکردی مسئولانه نسبت به برخی از موضوعات که جنبه عمومی دارد، اتخاذ شود و حتی مفهوم «جهاد» در اسلام با رویکرد صلح مطلق و تساهل و تسامح مطلق در تعارض است: فصل پنجم - هدف‌های کلان بند ۱- تربیت انسانی موحد، مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت‌ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت جو و عاقل، عدالت خواه و صلح جو، ظلم‌ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن دوست، مهرورز، جمع‌گرا و جهانی اندیش، ولایت مدار و منتظر و تلاشگر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خودباور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخاب‌گر و آزادمنش، متخلق به اخلاق اسلامی، خلاق و کارآفرین و مقتصد و ماهر، سالم و با نشاط، قانون مدار و نظم‌پذیر و آماده‌ی ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی؛

راهکار ۴/۱ - ایجاد ساز و کارهای ترویج و نهادینه سازی فرهنگ ولایت مداری تولی و تبری، امر به معروف و نهی از منکر، روحیه جهادی و انتظار «زمینه‌سازی برای استقرار دولت عدل مهدوی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)» با تأکید بر بهره‌گیری از ظرفیت حوزه‌های علمیه و نقش الگویی معلمان و اصلاح روش‌ها.

فصل هفتم - هدف‌های عملیاتی و راهکارها: با درک مفاهیم اجتماعی و سیاسی و «احترام به قانون» و اندیشه‌ورزی در آن‌ها، شایستگی رویارویی مسئولانه و خردمندانه با تحولات اجتماعی و سیاسی را کسب می‌کنند و با رعایت وحدت و تفاهم ملی، در دفاع از عزت و اقتدار ملی می‌کوشند و با روحیه‌ی مسئولیت‌پذیری و تعالی خواهی و برخوردار از مهارت‌های ارتباطی، در حیات خانوادگی و اجتماعی (در سطوح محلی تا جهانی) با رعایت اصول برگرفته از نظام معیار اسلامی، مشارکت مؤثر دارند. راهکار ۱/۹- ایجاد تسهیلات قانونی و سازوکارهای تشویقی و انگیزشی لازم اعم از مادی و معنوی، برای بسط فرهنگ نیکوکاری و تعاون، مشارکت‌پذیری و مشارکت جویی در جامعه و در بین دانش‌آموزان با الهام از آموزه‌های دینی با تأکید بر استفاده مناسب از ظرفیت کتاب‌های درسی، مجلات و رسانه‌های آموزشی و برگزاری اردوهای جهادی.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

قانون اساسی اصل ۸- در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل

بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند. «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ»

محور اصلی = اصول کلی و اهداف سند

پاراگراف = ۱۰

متن سند:

آموزش، کالایی عمومی تلقی می‌شود... آموزش فرایندی همه شمول در زمینه سیاست‌گذاری‌های عمومی و اجرا نیازمند است... نقش دولت‌ها در تدوین و قانون‌مندی‌سازی هنجارها و معیارها حیاتی است. برابری جنسیتی با حق آموزش برای همه ارتباطی ناگسستنی (inextricably linked) دارد. برای تحقق برابری جنسیتی (gender equality)، رویکردی حق محور (a rights-based approach) نیاز است که این امر نه تنها دسترسی دختران و پسران و زنان و مردان را به آموزش و تکمیل دوره‌های آموزشی تضمین می‌کند، بلکه ضامن توانمندسازی برابر آنان از طریق آموزش و در جریان آموزش نیز هست. نکته: مفهوم برابری جنسیتی از نظر انطباق با موازین شرعی و قوانین داخلی، محل بحث و تأمل جدی دارد. همچنین در نظام آموزش و پرورش ما، تأکید بر رویکرد حق و تکلیف محور است.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در این پاراگراف، نقش دولت در جنبه‌های شکلی و محتوایی آموزش به رسمیت شناخته شده است، این بند در تعارض یا سایر بندهای سند است که برای دولت‌های در جنبه‌های شکلی و محتوایی تعهدات و محدودیت‌هایی ایجاد کرده است و از این جهت حایز اهمیت است رویکرد معارض و متفاوت نسبت به مقوله جنسیت: نظام تعلیم و تربیت اسلامی، با توجه به تفاوت‌های جنسیتی باید دختران و پسران آموزش داده شوند برای نقش‌پذیری بهینه در آینده در خانواده؛ در حالی که از منظر اسناد بین‌المللی و رویه نهادها، تفکیک جنسیتی یکی از مصادیق اعمال تبعیض جنسیتی و خشونت جنسی است: راهکار ۶/۵ - طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران. راهکار ۲/۱۶ - رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

راهکار ۱/۱ - طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و بازتولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ... (ه) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی راهکار ۲/۱۴ - متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط راهکار ۵- تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت با کیفیت مناسب با توجه به تفاوت‌ها و ویژگی‌های دختران و پسران و مناطق مختلف کشور (۳ و ۵ و ۷)

راهکار ۱/۵ - تعمیم دوره‌ی پیش دبستانی به ویژه در مناطق محروم و نیازمند حتی الامکان با مشارکت بخش غیردولتی با تأکید بر آموزش‌های قرآنی و تربیت بدنی و اجتماعی راهکار ۲/۵ - برنامه‌ریزی و تمهید مقدمات برای پوشش کامل دوره آموزش عمومی و برخوردار از کیفیت مناسب در تمام مناطق کشور

راهکار ۳/۵ - توانمندسازی دانش‌آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه‌ی شهرها، عشایر کوچ‌نشین و هم‌چنین مناطق

دوزبانه با نیازهای ویژه، با تأکید بر ایجاد فرصت‌های آموزشی متنوع و با کیفیت راهکار ۴/۵- اولویت بخشی به تأمین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای رشد، توانمندسازی و مهارت آموزی، ادامه تحصیل و حمایت مادی و معنوی دانش‌آموزان مناطق محروم و مرزی
ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)
قانون اساسی اصل ۱۰- از آن جا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است.
همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزیهای مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

محور اصلی = اهداف کلی و ویژگی‌های آموزش

پاراگراف = ۱۳

متن سند:

تضمین برابری و فراگیری در آموزش: مقابله با همه انواع در حاشیه ماندن افراد، نابرابری، آسیب‌پذیری و عدم تساوی در دسترسی به آموزش

address all forms of exclusion and marginalization, disparity, vulnerability and inequality in education access

نکته: به صورت ضمنی شامل حمایت از افراد همجنس‌گرا می‌شود، چرا در رویه نهادها حقوق بشری از جمله مصادیق افراد آسیب‌پذیر یا در حاشیه مانده، همین گروه از افراد می‌باشد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

راهکار ۵- تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت با کیفیت مناسب با توجه به تفاوت‌ها و ویژگی‌های دختران و پسران و مناطق مختلف کشور (۳ و ۵ و ۷)

راهکار ۱/۵ - تعمیم دوره‌ی پیش دبستانی به ویژه در مناطق محروم و نیازمند حتی‌الامکان با مشارکت بخش غیردولتی با تأکید بر آموزش‌های قرآنی و تربیت بدنی و اجتماعی

راهکار ۲/۵- برنامه‌ریزی و تمهید مقدمات برای پوشش کامل دوره آموزش عمومی و برخوردار از کیفیت مناسب در تمام مناطق کشور

راهکار ۳/۵- توانمندسازی دانش‌آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه‌ی شهرها، عشایر کوچ‌نشین و هم‌چنین مناطق دوزبانه با نیازهای ویژه، با تأکید بر ایجاد فرصت‌های آموزشی متنوع و با کیفیت

راهکار ۴/۵ - اولویت بخشی به تأمین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای رشد، توانمندسازی و مهارت‌آموزی، ادامه تحصیل و حمایت مادی و معنوی دانش‌آموزان مناطق محروم و مرزی

محور اصلی = اهداف کلی و ویژگی‌های آموزش

پاراگراف = ۱۳

متن سند:

تدوین و اجرای سیاست‌های عمومی تحول‌گرایانه برای پاسخ‌گویی به نیازهای مختلف یادگیرندگان متفاوت، و نیز مقابله با اشکال چندگانه تبعیض و موقعیت‌های مختلف

to address the multiple forms of discrimination and of situations

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، تمامی نیازها و مقتضیات مختلف در فرآیند یادگیری لحاظ شده است و نظام آموزشی کنونی جهت اصلاح باید بیش از آنکه «تحول‌گرایانه» باشد، باید بازگشت به مبانی و اصول را داشته باشد و هرگونه «تحول‌گرایی» خارج از اصول و مبانی اسلامی و خارج از اعمال نظارت نهادهای ذیصلاح، محکومت به رد شدن است، بر طبق سند «تحول بنیادین» باید کلیه اقدامات به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی برسد:

فصل هشتم - چارچوب نهادی و نظام اجرایی تحول بنیادین آموزش و پرورش: برای تحقق اهداف و برنامه‌های سند ملی آموزش و پرورش در افق چشم‌انداز، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر فرایند تحول بنیادین در دو سطح به شرح زیر صورت می‌پذیرد: سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کلان و نیز ارزیابی و نظارت راهبردی فرایند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر پایه این سند بر عهده‌ی شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌باشد.

محور اصلی = اهداف کلی و ویژگی‌های آموزش

پاراگراف = ۱۳

متن سند:

برابری جنسیتی، از ویژگی‌های کلیدی آموزش ۲۰۳۰ است،

gender equality is another key feature of Education ۲۰۳۰

توجه ویژه سند حاضر به تبعیض‌های مبتنی بر جنسیت، اقشار آسیب‌پذیر و تضمین همه شمول بودن آموزش هیچ‌یک از اهداف این سند را نباید تحقق یافته دانست، مگر اینکه برای همه محقق شده باشد. نکته: مفهوم برابری جنسیتی از نظر انطباق با موازین شرعی و قوانین داخلی محل بحث و تأمل جدی دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

رویکرد معارض و متفاوت نسبت به مقوله جنسیت: نظام تعلیم و تربیت اسلامی، با توجه به تفاوت‌های جنسیتی باید دختران و پسران آموزش داده شوند برای نقش‌پذیری بهینه در آینده در خانواده؛ در حالی که از منظر اسناد بین‌المللی و رویه نهادهای، تفکیک جنسیتی یکی از مصادیق اعمال تبعیض جنسیتی و خشونت جنسی است:

راهکار ۶/۵ - طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶ - رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان.

راهکار ۱/۱ - طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و باز تولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ... (ه) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)
۳-۳- کسب آمادگی برای ورود به زندگی مستقل و تشکیل خانواده؛

محور اصلی = اهداف کلی و ویژگی‌های آموزش

پاراگراف: ۱۴

متن سند:

ایجاد محیط‌های یادگیری امن، سالم، جنسیت محور، و همه شمول

the creation of safe, healthy, gender-responsive, inclusive and adequately resourced environments that facilitate learning

(تلویحاً اشاره به عدم تفکیک جنسیتی در محیط آموزش)

نکته: تأکید این سند بر جنسیت محور بودن فضاهای آموزشی، به طور ضمنی یا تلویحی ناظر بر اختلاط در اماکن مزبور است.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، باید به تناسب تفاوت‌ها و ویژگی‌های طبیعی دختران و پسران، امکانات آموزشی متناسب ارائه شود و جداسازی آموزش دختران و پسران یکی از اقدامات مؤثر در جهت تضمین برخورداری دختران از حقوق و نیز پیشگیری از ارتکاب اشکال مختلف خشونت علیه دختران توسط گروه همسالان پسر می‌باشد:

راهکار ۲/۱۴- متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط.

محور اصلی = اهداف کلی و ویژگی‌های آموزش

پاراگراف = ۱۵

متن سند:

مفهوم یادگیری مادام‌العمر: (lifelong learning)

از مفاهیم زیربنایی آموزش ۲۰۳۰ است. به منظور تکمیل دوران رسمی مدرسه، باید فرصت‌های یادگیری گسترده، انعطاف‌پذیر و غیررسمی از طریق روش‌های مختلف و با اختصاص منابع کافی و ایجاد سازوکارهای مناسب و از طریق تشویق افراد به یادگیری آزاد از جمله با استفاده از فناوری‌های اطلاعات و ارتباط ایجاد شود.

تعریف یادگیری مادام‌العمر: آموزش برای همه افراد در همه سنین و در همه لحظات زندگی (مدرسه، جامعه، محل کار و غیره) و به روش‌های مختلف (رسمی، غیررسمی و آزاد)

نظام‌های آموزشی مروج یادگیری مادام‌العمر، با رویکردی کلی‌نگر به دنبال تضمین دسترسی همه افراد به فرصت‌های آموزشی نکته: بنابراین صرفاً آموزش در مدارس مد نظر نیست و مفهوم بسیار موسع از آموزش همه افراد در همه جا مد نظر است.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

فصل اول (کلیات) بند ۲- تعلیم و تربیت عبارت است از: فرایندی تعالی‌جویانه، تعاملی، تدریجی، یکپارچه و مبتنی بر نظام معیار اسلامی که به منظور هدایت افراد جامعه به سوی آمادگی برای تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه‌ی

ابعاد، زمینه‌های مناسب تکوین و تعالی پیوسته‌ی هویت ایشان را در راستای شکل‌گیری و پیشرفت جامعه اسلامی فراهم می‌آورد.

فصل اول (کلیات) بند ۵- شایستگی‌های پایه: مجموعه‌ای ترکیبی از صفات و توانمندی‌های فردی و جمعی ناظر به همه‌ی جنبه‌های هویت (عقلانی، عاطفی، ارادی و عملی) و نیز تمام مؤلفه‌های جامعه بر اساس نظام معیار اسلامی است، که مترجمان برای دستیابی به مراتب حیات طیبه جهت درک موقعیت خود و دیگران و عمل فردی و جمعی برای بهبود مستمر آن، باید این‌گونه صفات و توانمندی‌ها را «کسب» کنند.

محور اصلی = رویکردهای راهبردی

پاراگراف = ۱۶

متن سند:

برای تحقق اهداف سند بلندپروازانه آموزش ۲۰۳۰ و به منظور پایش پیشرفت در تحقق آن، مجموعه‌ای از رویکردهای راهبردی توصیه شده است.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

چشم‌انداز نظام آموزش و پرورش دولت جمهوری اسلامی، تحقق اهداف ۲۰۳۰ نمی‌باشد، بلکه تحقق چشم‌انداز «سند راهبردی تحول بنیادین در آموزش و پرورش» است:

فصل اول (کلیات) بند ۱۱- چشم‌انداز: وضع مطلوب دست‌یافتنی است که با الهام از وضعیت آرمانی انعکاس یافته در رهنامه تعلیم و تربیت رسمی عمومی و تحت تأثیر چالش‌ها ترسیم شده است. استنادات این چشم‌انداز مویید فرایندی است که به این تصویر از وضع مطلوب دست‌یافتنی معنا می‌بخشد. بنابر نظام نامه‌ی تدوین سند جامع تحول و نوسازی نظام آموزشی (مصوب جلسه ۶۴ مورخ ۱/۴/۸۹ شورای تخصصی تحول و نوسازی نظام آموزشی کشور) چشم‌انداز اینگونه تعریف می‌شود: چشم‌انداز نظام آموزشی اعلامیه جهت‌گیری نظام آموزشی و بیانگر هویت و آرمان آن است که تصویری از مقاصد آینده نظام آموزشی کشور در افق ۱۴۰۴ را ترسیم می‌کند. این چشم‌انداز بر اساس اسناد بالادستی: قانون اساسی، سیاست‌های کلی نظام، سند چشم‌انداز بیست ساله و فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، در افق ۱۴۰۴ ترسیم می‌شود.

فصل چهارم - چشم‌انداز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴، با اتکاء به قدرت لایزال الهی، مبتنی بر نظام معیار اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی و قوام بخش آن‌ها و زمینه‌ساز جامعه جهانی عدل مهدوی و برخوردار از توانمندی‌های تربیتی ممتاز در تراز جمهوری اسلامی ایران در سطح منطقه، الهام بخش و دارای تعامل سازنده و مؤثر با نظام‌های تعلیم و تربیتی در سطح جهان، توانمند در زمینه‌سازی برای شکوفایی فطرت و استعدادها و شکل‌گیری هویت یکپارچه اسلامی، انقلابی - ایرانی دانش‌آموزان با توجه به هویت اختصاصی آنان؛ کارآمد، اثربخش، یادگیرنده، عدالت محور و مشارکت جو، برخوردار از مربیان و مدیران مؤمن آراسته به فضائل اخلاق اسلامی، عامل به عمل صالح، تعالی جو و تحول آفرین، انقلابی، آینده‌نگر، عاقل، متعهد، امین، بصیر، حق شناس.

ب: قانون اساسی:

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

اجتماع دو رویکرد برون‌مداری و درون‌مداری: نظام علم و فناوری جامعه‌ی ایرانی از نظر توجه به نیازها و قابلیت‌ها و ظرفیت‌های

بومی و مزیت‌های نسبی کشور، درون‌مدار است. از سوی دیگر با توجه به فرصت‌های پیش‌رو در جهان و کشورهای اسلامی، در عرصه‌ی علم و فناوری با جهان اسلام و سایر کشورها مشارکت فعال دارد و بنابراین در این زمینه برون‌مدار است.

محور اصلی = راهبرد پاسخگویی و اقدام دولت

پاراگراف = ۱۷

متن سند:

تعهد دولت: برخی اسناد بین‌المللی، پشتوانه و حافظ حق افراد در مورد آموزش و از نظر حقوقی لازم‌الاجرا هستند که عبارتند از کنوانسیون‌ها، میثاق‌ها، توافق‌نامه‌ها و پروتکل‌ها و همچنین اسناد بین‌المللی مانند توصیه‌نامه‌ها و بیانیه‌ها که ابعاد سیاسی و اخلاقی بسیار قوی دارند و به ایجاد چارچوب هنجاری بین‌المللی مستحکمی برای تحقق آموزش، به دور از هرگونه تبعیض و یا طرد منجر شده‌اند.

برای ارزیابی اجرای تعهدات و تضمین استقرار چارچوب‌های سیاست‌گذاری مستحکم سیاسی و قانونی که زیر بنای تحقق آموزش است، دولت‌ها باید در زمینه بازبینی فعالیت‌ها در نظام آموزشی خود به طور مشارکتی اقدام کنند.

نکته: مبنای تعهد و پاسخگویی دولت جمهوری اسلامی ایران به طور شفاف و دقیق مشخص نمی‌باشد؟

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

نکته بسیار مهم در خصوص پاراگراف ۱۷ سند تحت عنوان «راهبرد پاسخگویی و اقدام دولت» این است که در این بند، دولت‌ها بطور یکپارچه در قبال معاهدات حقوق بشری از جمله کنوانسیون‌ها، میثاق‌ها و توافق‌نامه‌ها و پروتکل‌ها ملتزم و متعهد به پاسخگویی شده‌اند، در حالی که قطعاً این اسناد و معاهدات، به لحاظ حقوقی در قبال دولت‌هایی ایجاد تعهد می‌کند که به عضویت آن درآمده‌اند و اینگونه متعهد کردن دولت‌ها در قبال معاهداتی که به عضویت آن در نیامده‌اند، قطعاً به لحاظ حقوقی دارای ایرادات جدی است.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

اجتماع دو رویکرد برون‌مداری و درون‌مداری: نظام علم و فناوری جامعه‌ی ایرانی از نظر توجه به نیازها و قابلیت‌ها و ظرفیت‌های بومی و مزیت‌های نسبی کشور، درون‌مدار است. از سوی دیگر با توجه به فرصت‌های پیش‌رو در جهان و کشورهای اسلامی، در عرصه‌ی علم و فناوری با جهان اسلام و سایر کشورها مشارکت فعال دارد و بنابراین در این زمینه برون‌مدار است.

محور اصلی = راهبرد پاسخگویی و اقدام دولت

پاراگراف = ۱۸

متن سند:

تلاش نظام‌های آموزشی برای جذب افراد طرد شده یا در معرض خطر در حاشیه مانی

نکته: به صورت ضمنی شامل حمایت از افراد همجنس‌گرا می‌شود، چرا در رویه نهادها حقوق بشری از جمله مصادیق افراد آسیب‌پذیر یا در حاشیه مانده، همین گروه از افراد می‌باشد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰) منع تبعیض در نظام اسلامی، مبتنی بر «عدالت»، است و مصالح و منافع عمومی و ملی باید لحاظ گردد، از این منظر، بر مبنای ملاحظات اخلاقی، سیاسی و اجتماعی بر طبق قانون، محدودیت‌هایی برای افراد متعلق به برخی گروه‌ها اعمال می‌شود: راهکار ۵- تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت با کیفیت مناسب با توجه به تفاوت‌ها و ویژگی‌های دختران و پسران و مناطق مختلف کشور (۳ و ۵ و ۷) راهکار ۱/۵- تعمیم دوره‌ی پیش دبستانی به ویژه در مناطق محروم و نیازمند حتی‌الامکان با مشارکت بخش غیردولتی با تأکید بر آموزش‌های قرآنی و تربیت بدنی و اجتماعی راهکار ۲/۵- برنامه‌ریزی و تمهید مقدمات برای پوشش کامل دوره آموزش عمومی و برخوردار از کیفیت مناسب در تمام مناطق کشور راهکار ۳/۵- توانمندسازی دانش‌آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه‌ی شهرها، عشایر کوچ‌نشین و هم‌چنین مناطق دوزبانه با نیازهای ویژه، با تأکید بر ایجاد فرصت‌های آموزشی متنوع و با کیفیت راهکار ۴/۵- اولویت بخشی به تأمین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای رشد، توانمندسازی و مهارت‌آموزی، ادامه تحصیل و حمایت مادی و معنوی دانش‌آموزان مناطق محروم و مرزی

محور اصلی = راهبرد برابری جنسیتی

پاراگراف = ۲۰

متن سند:

اقدام کلی دولت:

برای تضمین برابری جنسیتی، نظام‌های آموزشی باید برای حذف تعصب مبتنی بر جنسیت و تبعیض ناشی از سوگیری‌های فرهنگی و اجتماعی و وضعیت اقتصادی تلاش کنند (To ensure gender equality, to eliminate gender bias and discrimination resulting from social and cultural attitudes and practices and economic status.

دولت‌ها باید در زمینه تدوین سیاست‌هایی که حقوق زنان و مردان در آن به درستی رعایت شده باشد (سیاست‌های جنسیت محور) و فضاهای آموزشی و برنامه‌ریزی مرتبط با این سیاست‌ها اقدام کنند.

نکته: مفهوم برابری جنسیتی از نظر انطباق با موازین شرعی و قوانین داخلی، محل بحث و تأمل جدی دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در نظام جمهوری اسلامی ایران، منع تبعیض و هرگونه سوگیری علیه افراد بر مبنای جنبه‌های واهی ممنوع است، لیکن در نظام جمهوری اسلامی، تساهل و تسامح که در تعارض با منافع عمومی و مصالح کلی نظام هم باشد، منع شده است، بلکه کلیه جانب‌داری‌ها باید بر مبنای اصول و موازین اسلامی باشد:

فصل اول (کلیات) بند ۸- جامعه اسلامی در نگرش اسلامی: اجتماعی است که بر روی نمودن به خدا در حالت تسلیم و رضا استوار می‌شود نه بر روابط نژادی، خویشاوندی یا قبیله‌ای و یا روابط انتفاعی و ستمگرانه یا روابط قراردادی که رویکرد استخدامی داشته و متکی بر منفعت‌های یک طرف یا دو طرف قرارداد می‌باشند. در جامعه اسلامی که مظهر تحقق بعد اجتماعی حیات طیبه به شمار می‌آید، پیوندها خشونت‌آمیز (ناشی از ترس و تهدید و ارعاب) یا انتفاعی (ناشی از سودگرایی و استثمار یا استخدام دیگران) نیست بلکه ارتباط میان اعضای جامعه به ارزش‌های انسانی و اخلاقی، معرفت، محبت و اطاعت از

خدا (پیروی آگاهانه و اختیاری از نظام معیار دینی) معطوف است. در چنین جامعه‌ای روابط ظالمانه و تعصبات نژادپرستانه طرد می‌شود و بر توحید به عنوان اساس تکوین و گسترش روابط اجتماعی تأکید می‌گردد.

محور اصلی = راهبرد برابری جنسیتی

پاراگراف = ۲۰

متن سند:

محتوای آموزش: لازم است که در مسائل مربوط به جنسیت در حوزه‌ی آموزش معلمان و فرایندهای پایش متون درسی، رویکرد یکپارچه‌ای در پیش گیرند و تبعیض‌های مبتنی بر جنسیت و خشونت در مؤسسات آموزشی را حذف کنند، تا ضمانتی برای تأثیر برابر آموزش و یادگیری بر دختران، پسران، زنان و مردان و حذف کلیشه‌های مبتنی بر جنسیت و کمک به ترویج و پیشبرد برابری میان زنان و مردان (تساوی جنسیتی) باشد.

To eliminate gender stereotypes and advance gender equality

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

رویکرد معارض و متفاوت نسبت به مقوله جنسیت: نظام تعلیم و تربیت اسلامی، با توجه به تفاوت‌های جنسیتی باید دختران و پسران آموزش داده شوند برای نقش‌پذیری بهینه در آینده در خانواده؛ در حالی که از منظر اسناد بین‌المللی و رویه نهادها، تفکیک جنسیتی یکی از مصادیق اعمال تبعیض جنسیتی و خشونت جنسی است:

راهکار ۶/۵- طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

راهکار ۱/۱- طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و باز تولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ...ه) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

۳-۳- کسب آمادگی برای ورود به زندگی مستقل و تشکیل خانواده؛

محور اصلی = شیوه آموزش

پاراگراف = ۲۲

متن سند:

مفهوم آموزش با کیفیت (Relevant learning):

تعریف عبارت است از: ارتقای مهارت‌ها، ارزش‌ها، رویکردها و دانشی که شهروندان را برای یک زندگی سالم که استحقاق آن را دارند، توانمند می‌سازد و به آنان کمک می‌کند تا بتوانند تصمیمات آگاهانه‌ای اتخاذ کنند و با چالش‌های محلی و جهانی رو به رو شوند.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

محتوا و فحوای آموزش با کیفیت در سند تحول بنیادین بطور دقیق و جزیی مشخص شده است:

فصل هفتم - هدف‌های عملیاتی و راهکارها

* از دانش‌های پایه و عمومی سازگار با نظام معیار اسلامی، هم‌چنین از توان تفکر، درک و کشف پدیده‌ها و رویدادها به عنوان آیات الهی و تجلی فاعلیت خداوند در خلقت و نیز دانش، بینش و مهارت‌ها و روحیه‌ی مواجهه‌ی علمی و خلاق با مسائل فردی و خانوادگی و اجتماعی برخوردارند.

* با درک مفاهیم اجتماعی و سیاسی و «احترام به قانون» و اندیشه‌ورزی در آنها، شایستگی رویارویی مسئولانه و خردمندانه با تحولات اجتماعی و سیاسی را کسب می‌کنند و با رعایت وحدت و تفاهم ملی، در دفاع از عزت و اقتدار ملی می‌کوشند و با روحیه‌ی مسئولیت‌پذیری و تعالی خواهی و برخوردار از مهارت‌های ارتباطی، در حیات خانوادگی و اجتماعی (در سطوح محلی تا جهانی) با رعایت اصول برگرفته از نظام معیار اسلامی، مشارکت مؤثر دارند.

* با درک مفاهیم اقتصادی در چارچوب نظام معیار اسلامی از طریق کار و تلاش و روحیه‌ی انقلابی و جهادی، کارآفرینی، قناعت و انضباط مالی، مصرف بهینه و دوری از اسراف و تبذیر و با رعایت وجدان، عدالت و انصاف در روابط با دیگران در فعالیت‌های اقتصادی در مقیاس خانوادگی، ملی و جهانی مشارکت می‌نمایند.

* دارای حداقل یک مهارت مفید برای تأمین معاش حلال باشند به گونه‌ای که در صورت جدایی از نظام رسمی تعلیم و تربیت در هر مرحله، توانایی تأمین زندگی خود و اداره‌ی خانواده را داشته باشند.

* با درک مفاهیم بهداشت فردی و اجتماعی و مسائل زیست بوم طبیعی و شهری به منزله‌ی امانات الهی، شایستگی حفظ و ارتقای سلامت فردی و بهداشت محیطی را کسب می‌کنند و با ورزش و تفریحات سالم فردی و گروهی، به نیازهای جسمی و روانی خود و جامعه بر اساس اصول برگرفته از نظام معیار اسلامی، پاسخ می‌دهند.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

۳-۳- کسب آمادگی برای ورود به زندگی مستقل و تشکیل خانواده؛

محور اصلی = مکان آموزش

پاراگراف = ۲۷

متن سند:

محافظت از مؤسسات آموزشی را به عنوان یک محل آرام و به دور از خشونت تضمین کنند، ضمن اینکه حفاظت از مدارس نیز به عنوان یک فضای آزاد و عاری از هرگونه خشونت علیه دختران و پسران (خشونت‌های مبتنی بر جنسیت) الزامی است.

to ensure that education institutions are protected as zones of peace, free from violence, including school-related gender-based violence

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، باید به تناسب تفاوت‌ها و ویژگی‌های طبیعی دختران و پسران، امکانات آموزشی متناسب ارائه شود و جداسازی آموزش دختران و پسران یکی از اقدامات مؤثر در جهت تضمین برخورداری دختران از حقوق و نیز پیشگیری از ارتکاب اشکال مختلف خشونت علیه دختران توسط گروه توسط گروه همسالان پسر می‌باشد:

راهکار ۲/۱۴ - متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرّمیت در محیط

محور اصلی = تعهد دولت

پاراگراف = ۲۸

متن سند:

تعهد دولت‌ها به بومی‌سازی اهداف جهانی آموزش در چارچوب این سند و طراحی روش‌های ارزیابی در چارچوب فرایندی فراگیر، شفاف و کاملاً پاسخگو

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

بومی‌سازی اهداف و راهبردهای جهانی آموزش فقط در چارچوب موازین اسلامی ممکن است:

راهکار ۹/۱۱ - رصد کردن تحولات نظام آموزش و پرورش و تربیت معلم و تحولات علمی در حوزه علوم تربیتی در سطح منطقه، جهان اسلام و بین‌الملل و بومی‌سازی تجربیات و یافته‌های مفید آنها و بهره‌مندی و آگاهانه از آنها در چارچوب نظام معیار اسلامی

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

اجتماع دو رویکرد برون‌مداری و درون‌مداری: نظام علم و فناوری جامعه‌ی ایرانی از نظر توجه به نیازها و قابلیت‌ها و ظرفیت‌های بومی و مزیت‌های نسبی کشور، درون‌مدار است. از سوی دیگر با توجه به فرصت‌های پیش‌رو در جهان و کشورهای اسلامی، در عرصه‌ی علم و فناوری با جهان اسلام و سایر کشورها مشارکت فعال دارد و بنابراین در این زمینه برون‌مدار است.

محور اصلی = محتوای آموزش

پاراگراف = ۳۱

متن سند:

اشاره به متون درسی، و دانش موضوعی و مهارت‌های شناختی و غیرشناختی کودکان، مفهوم مهارت‌های شناختی بسیار موسع می‌باشد و کاملاً ناظر بر محتوای آموزش در چارچوب این سند، مطابق زیرنویس، تعریف آن عبارت است از: با توجه به وجود اختلاف نظر در مورد اصطلاح «مهارت‌های غیرشناختی» و اینکه اصطلاحات دیگری از جمله «مهارت‌های قرن ۲۱» «مهارت‌های نرم»، «مهارت‌های متقاطع» و «مهارت‌های قابل انتقال» نیز به جای آن استفاده شده است، در این سند، از اصطلاح «مهارت‌های غیرشناختی» استفاده می‌شود که می‌تواند تفکر نقادانه و نوآورانه، مهارت‌های: میان‌فردی، درون‌فردی و شهروندی جهانی، سواد اطلاعاتی و رسانه‌ای و غیره را شامل شود.

نکته: مفهوم مهارت‌های غیر شناختی مفهومی موسع و دامنه آن غیرقابل تعیین به طور دقیق است و این امر در تعیین تعهدات دولت دشوار خواهد بود.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در حیطه مهارت‌افزایی در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، مفاهیمی چون «مهارت خویش‌اندازی» در حیطه‌های چهارگانه (خود، خدا، دیگران و محیط زیست) وجود دارد که اساساً در نظام‌های آموزشی سکولار مطرح نیست:

راهکار ۲/۲ - تعمیق تقوای الهی و مهارت خویشتنداری، انتخابگری درست و تعالی بخش مستمر دانش‌آموزان با استفاده از فرصت ایام ا...، برگزاری مراسم آگاهی بخش و نشاط انگیز در اعیاد و وفیات، حضور فعال و مشارکت دانش‌آموزان در محافل، مجالس و اماکن مذهبی و تقویت انس با دعا و توسل

راهکار ۳/۲۱ - طراحی و استقرار نظام جامع هدایت تحصیلی و استعدادیابی به منظور هدایت دانش‌آموزان به سوی رشته‌ها و حرف و مهارت‌های مورد نیاز حال و آینده کشور متناسب با استعدادها، علاقه‌مندی و توانایی‌های آنان

راهکار ۶/۱ - گسترش و تنوع دادن به حرف و مهارت‌های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب و برنامه‌ریزی شده‌ی آن در همه‌ی دوره‌های تحصیلی و برای همه‌ی دانش‌آموزان

محور اصلی = زبان آموزش

پاراگراف = ۳۲

متن سند:

در فضاهای چند زبانه، هر جا که امکان آن فراهم باشد و اولویت‌های ملی و محلی، ظرفیت‌ها و سیاست‌ها اجازه دهند، آموزش و یادگیری به زبان اول، یا زبانی که کودک در خانه صحبت می‌کند باید در اولویت قرار گیرد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)
فصل دوم (بیانیه ارزش‌ها) بند ۲۱ - تقویت گرایش به زبان و ادبیات فارسی به عنوان زبان مشترک
ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)
۶- ارتقای جایگاه زبان فارسی در بین زبانهای بین‌المللی علمی؛

محور اصلی = زبان آموزش

پاراگراف = ۳۴

متن سند:

ترویج آموزش‌های دوزبانه و چند زبانه در جوامع چند زبانه. شروع آموزش در این جوامع باید به زبان اول کودک یا زبانی باشد که وی در منزل به آن زبان صحبت می‌کند.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در نظام آموزش و پرورش، اولویت با زبان رسمی (زبان فارسی) است و زبان‌های دیگر در صورت وجود شرایط باید مبنا قرار گیرد:

راهکار ۳/۵ - توانمندسازی دانش‌آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه‌ی شهرها، عشایر کوچ‌نشین و هم‌چنین مناطق دوزبانه با نیازهای ویژه، با تأکید بر ایجاد فرصت‌های آموزشی متنوع و با کیفیت
ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)
۶- ارتقای جایگاه زبان فارسی در بین زبانهای بین‌المللی علمی

محور اصلی = محتوای آموزش

پاراگراف = ۳۴

متن سند:

بازنگری مواد درسی برای تضمین کیفیت و ارتباط آن با محتوا، مهارت‌ها، ظرفیت‌ها، ارزش‌ها، فرهنگ‌ها و جنسیت

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)
راهکار ۲/۱۴- متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط

محور اصلی = آموزش خردسالان

پاراگراف = ۳۵

متن سند:

آموزش و مراقبت‌های اوان کودکی (ECCE) (Early Childhood Care and Education)

که از بدو تولد آغاز می‌شود، بنیان پیشرفت بلندمدت، رفاه و بهداشت کودکان را پی‌ریزی می‌کند... سرمایه‌گذاری بر روی کودکان، به ویژه در افشار محروم، بیشترین و طولانی مدت‌ترین تأثیر را بر توسعه آموزش و نتایج آموزشی خواهد داشت. نکته: بنابراین صرفاً آموزش در مدارس مد نظر نیست و مفهوم بسیار موسع از آموزش همه افراد در همه جا مد نظر است خصوصاً در رابطه با خردسالان محل تأمل جدی قرار دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

برنامه‌های آموزشی ۲۰۳۰ فراتر از آموزش رسمی و سطوح تحصیلی رسمی است و بطور کلی فرآیند تربیت افراد در جوامع را تحت پوشش قرار داده است، بی‌تردید مبانی انسان‌شناسی اسلامی با مبانی غرب دارای تفاوت‌های بنیادین است و واضح است که قطعاً سند ۲۰۳۰ و نهادهای بین‌المللی نمی‌توانند مبادرت با تعیین محتوای آموزش‌ها و مراقبت‌های اوان کودکی تا مراحل بعد از آن نمایند:

فصل اول (کلیات) بند ۱۰ - وضع مطلوب زندگی بشر در همه‌ی ابعاد و مراتب، بر اساس نظام معیار اسلامی (مبانی و ارزش‌های مقبول دین الهی) است که تحقق آن باعث دستیابی به غایت زندگی یعنی قرب‌الی‌الله خواهد شد. این‌گونه زندگانی مستلزم ارتباط آگاهانه و اختیاری با حقیقت هستی و تشدید رابطه‌ی با او در همه شئون فردی و اجتماعی زندگی است که باید بر اساس انتخاب و التزام آگاهانه و آزادانه‌ی نظام معیار مناسب با دین اسلام باشد. بنابراین، یکی از مشخصات اصلی حیات طیبه، تکیه بر ارزش غایی زندگی - قرب الی‌الله - و نظام معیار متناسب با آن یعنی مبانی و ارزش‌های مقبول دین اسلام است. زیرا با توجه به لزوم پذیرش ربوبیت خداوند متعال، به عنوان یگانه رب حقیقی جهان و انسان، این نظام معیار، جهت‌اساسی نحوه‌ی تحقق حیات طیبه را در همه مراتب و ابعاد آن مشخص می‌نماید. لذا، انتخاب و التزام آگاهانه و آزادانه‌ی نظام معیار ربوبی و

انطباق همه‌ی ابعاد زندگی با این نظام (تقوا)، وجه تمایز اساسی حیات طیبه از زندگی غیر دینی (=سکولار) رایج محسوب می‌شود که نقطه‌ی اوج و حقیقت آن در جامعه جهانی مهدوی محقق می‌گردد.

راهکار ۴/۵ - اولویت بخشی به تأمین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای رشد، توانمندسازی و مهارت‌آموزی، ادامه تحصیل و حمایت مادی و معنوی دانش‌آموزان مناطق محروم و مرزی

محور اصلی = رویکرد جنسیتی

پاراگراف = ۴۵

متن سند:

سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای تقویت پژوهش در آموزش عالی و دانشگاهی از طریق: استفاده‌ی زود هنگام از آموزش علم، فناوری، مهندسی و ریاضیات؛ به ویژه توسط زنان و دختران.

ترویج آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، آموزش عالی و دانشگاهی و یادگیری بزرگسالان و همچنین ترویج فرصتهایی برای آموزش و تربیت جوانان و بزرگسالان در همه‌ی رده‌های سنی و از هر قشر اجتماعی - فرهنگی، با هدف توانمندسازی آنها برای ارتقا و سازگاری مهارت‌های آنان با نیازهای موجود، با عنایت ویژه به مسئله‌ی تساوی جنسیتی و حذف موانع جنسیتی و نیز با توجه به افشار آسیب‌پذیر، از جمله معلولان.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای تقویت پژوهش در آموزش عالی و دانشگاهی باید بر مبنای فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و مفاد سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش صورت پذیرد و در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای تقویت پژوهش و آموزش ابتدا بر شایسته‌سالاری است و رویکرد جنسیتی وجود ندارد:

فصل پنجم (هدف‌های کلان) بند ۳- ابتناء فرایند طراحی، تدوین و اجرای اسناد تحولی زیر نظام‌ها (شامل برنامه درسی ملی، تربیت معلم و تأمین منابع انسانی، راهبری و مدیریت، تأمین و تخصیص منابع مالی، تأمین فضا، تجهیزات و فن‌آوری - پژوهش و ارزشیابی) و برنامه‌های کوتاه مدت و میان مدت بر مبنای نظری و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و مفاد سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش (هدف‌های کلان ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶)؛

فصل پنجم (هدف‌های کلان) بند ۶- گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزشیابی، خلاقیت و نوآوری، نظریه‌پردازی و مستندسازی تجربیات علمی - تربیتی بومی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (هدف‌های کلان ۱، ۲، ۴ و ۸)؛

راهکار ۳/۷ - برقراری ارتباط سازمان یافته مراکز علمی - پژوهشی با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در سطح ملی و منطقه‌ای و بهره‌مندی از پشتیبانی علمی و تخصصی حوزه‌های علمیه و مؤسسات آموزش عالی و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای به ویژه دانشکده‌های علوم قرآنی، علوم تربیتی و روانشناسی در مدارس.

محور اصلی = هدف آموزش

پاراگراف = ۴۶

متن سند:

ارتقا و متنوع‌سازی فرصت‌های یادگیری با استفاده از گستره‌ی وسیعی از راه کارهای آموزشی و تربیتی الزامی است تا به این

واسطه همه‌ی جوانان و بزرگسالان؛ به ویژه زنان و دختران بتوانند به دانش، مهارت‌ها و توانایی‌های مرتبط برای اشتغال شایسته و زندگی دست یابند.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در سیاست‌ها و برنامه‌های جمهوری اسلامی ایران، رویکرد جنسیتی در خصوص مهارت‌آموزی برای اشتغال بر مبنای ویژگی‌های خلقتی و طبیعی وجود دارد، به طور نمونه در پذیرش دانشجو برای برخی رشته‌ها و مشاغل به دلیل ویژگی مردانه بودن، اولویت با پسران است.

همچنین نکته دیگر در تعیین سیاست‌های دولت، وضعیت موجود و ضرورت‌های پیش رو در خصوص وضعیت اشتغال مردان و زنان است و دولت اساساً با اتخاذ سیاست‌ها کور و غیرهوشمند جنسیتی صرفاً به دلیل همراهی با جریان‌های بین‌المللی مخالف است:

فصل دوم (بیانه ارزش‌ها) بند ۲۴- روحیه کارآفرینی، کسب شایستگی‌های عام حرفه‌ای و مهارتی و هنری زمینه‌ساز کار مولد. راهکار ۶/۱- گسترش و تنوع دادن به حرف و مهارت‌های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب و برنامه‌ریزی شده‌ی آن در همه‌ی دوره‌های تحصیلی و برای همه‌ی دانش‌آموزان

راهکار ۵/۶- تنظیم و اجرای برنامه‌ی جامع کارآفرینی و مهارت‌آموزی برای تمام دوره‌های تحصیلی به ویژه دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه تا پایان برنامه پنجم توسعه در برنامه درسی و آموزشی

راهکار ۳/۲۱- طراحی و استقرار نظام جامع هدایت تحصیلی و استعدادیابی به منظور هدایت دانش‌آموزان به سوی رشته‌ها و حرف و مهارت‌های مورد نیاز حال و آینده کشور متناسب با استعدادها، علاقه‌مندی و توانایی‌های آنان

محور اصلی = برابری جنسیتی

پاراگراف = ۵۳

متن سند:

سیاست‌گذاری‌ها باید در راستای دگرگون ساختن نظام‌های آموزشی انجام شوند، تا به واسطه‌ی آن بتوان به آموزش فراگیر دست یافت و به شیوه‌ای بهتر نیازهای آموزشی یادگیرندگان را برآورده ساخت.

نکته: مفهوم برابری جنسیتی از نظر انطباق با موازین شرعی و قوانین داخلی، محل بحث و تأمل جدی دارد.

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

تعمیق و گسترش آموزش‌های عمومی و تخصصی همراه با تقویت اخلاق و آزاداندیشی و روحیه‌ی خلاقیت در آحاد جامعه، به ویژه نسل جوان؛

۴۰دستیابی به توسعه‌ی علوم و فناوریهای نوین و نافع، متناسب با اولویتها و نیازها و مزیت‌های نسبی کشور؛ و انتشار و به

کارگیری آنها در نهادهای مختلف آموزشی و صنعتی و خدماتی؛

محور اصلی = برابری جنسیتی

پاراگراف = ۵۴

متن سند:

با توجه به مفید بودن تساوی جنسیتی به عنوان ابزاری برای اندازه‌گیری پیشرفت، لازم است تا تلاش بیشتری برای دستیابی به آن انجام شود. تساوی، هدفی بلندپروازانه و به این معنی است که برای بهره‌مندی از آموزش با کیفیت بالا، فرصت برابری در اختیار همه‌ی دختران، پسران، زنان و مردان گذاشته شود، بدین ترتیب که همه‌ی آنها از دستاوردهای برابر آموزشی برخوردار باشند و در حوزه‌ی آموزش، از مزایای برابر بهره‌گیرند. دختران و نوجوانان و زنان جوانی که ممکن است در برابر خشونت مبتنی بر جنسیت، ازدواج در سنین کودکی، بارداری زودرس و بار سنگین کارهای منزل قرار بگیرند، و همچنین دختران نوجوان و زنانی که در نواحی فقیر نشین و دور افتاده‌ی روستایی ساکن هستند، به توجه ویژه نیاز دارند... نابرابری جنسیتی در آموزش، به واقع نمایانگر هنجارهای حاکم جنسیتی جوامع و وجود تبعیض در جوامع است. بر این اساس، سیاست‌گذاری‌هایی که برای رفع این تبعیض‌ها اتخاذ می‌شوند، چنانچه جزئی از یک طرح کلی باشند که با هدف ترویج بهداشت و سلامت، عدالت، حاکمیت خوب و رهایی از کار کودکان برنامه‌ریزی شده است، بهتر عمل می‌کنند.

نکته: مفهوم برابری جنسیتی از نظر انطباق با موازین شرعی و قوانین داخلی، محل بحث و تأمل جدی دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

رویکرد معارض و متفاوت نسبت به مقوله جنسیت: نظام تعلیم و تربیت اسلامی، با توجه به تفاوت‌های جنسیتی باید دختران و پسران آموزش داده شوند برای نقش‌پذیری بهینه در آینده در خانواده؛ در حالی که از منظر اسناد بین‌المللی و رویه نهادها، تفکیک جنسیتی یکی از مصادیق اعمال تبعیض جنسیتی و خشونت جنسی است:

راهکار ۶/۵ - طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶ - رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

راهکار ۱/۱ - طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و بازتولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ... (ه) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی

راهکار ۲/۱۴ - متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط

محور اصلی = برابری جنسیتی

پاراگراف = ۵۵

متن سند:

برای تضمین تساوی جنسیتی در برنامه‌ها و نظام‌های آموزشی، نیازمند ظرفیت‌سازی و سرمایه‌گذاری در اجرا، پایش، ارزیابی و پیگیری برنامه‌ها و نظام‌های آموزشی هستیم به همین منظور تضمین امنیت شخصی زنان و دختران در مسیر رفت و برگشت آنها از مدرسه و مؤسسات آموزشی به منزل و همچنین برای حذف خشونت جنسیت محور در مدارس، لازم است سیاست‌هایی برای مقابله با همه‌ی اشکال خشونت و سوء استفاده‌ی جنسی تنظیم شود.

نکته: مفهوم برابری جنسیتی از نظر انطباق با موازین شرعی و قوانین داخلی، محل بحث و تأمل جدی دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در این سند از دولت‌ها درخواست شده است که در قبال تحقق برابری جنسیتی، در کلیه برنامه‌ها و نظام‌های آموزشی، تضمین بدهند و در این راستا، ظرفیت‌سازی و سرمایه‌گذاری لازم را اتخاذ نمایند. در این بند بر لزوم حمایت از دختران در قبال ارتکاب اشکال مختلف خشونت علیه ایشان در مسیر رفت و برگشت مدارس تأکید شده است، همین مقرر می‌شود این است که آموزه‌های غرب در رابطه با تحقق برابری جنسیتی و مقابله با تفکیک جنسیتی در مدارس، خود یکی از عوامل افزایش ارتکاب خشونت جنسی توسط گروه همسالان پسر در محیط مدرسه می‌باشد.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

۳-۵- پرورش استعدادهاى شغلى و پديد آوردن آینده‌ی شغلى برای بر آوردن نیازهای جامعه؛

۳-۶- پرورش استعدادهاى علمى برای ورود به دوره‌ی تخصصی؛

محور اصلی = برابری جنسیتی: محتوا

پاراگراف = ۵۷

متن سند:

تضمین بازبینی کتابها و درسی، بودجه و سیاست‌گذاری‌های آموزشی و همچنین آموزش معلمان و نظارت بر فعالیت‌های آنان توسط دولت‌ها؛ به نحوی که موارد یاد شده عاری از هرگونه کلیشه‌ی جنسیتی باشند و در ترویج تساوی، عدم تبعیض، حقوق بشر و آموزش بین فرهنگی مؤثر واقع شوند.

نکته: بازبینی محتوا و کتب درسی مطابق با رهیافت این سند محل تامل جدی قرار دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

در رویه‌ی نهادهای بین‌المللی، مفهوم «کلیشه‌های جنسیتی» ناظر بر هرگونه نقش‌پذیری متفاوت زنان و مردان در خانواده می‌باشد. این در حالی است که در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، اساساً یکی از شاخصه‌ها و ملاک‌ها آموزش کودکان و نوجوانان متناسب با ویژگی‌های طبیعی و خلقتی است که بتواند زمینه‌سازی نقش‌پذیری بهینه آنان در آینده در عرصه خانواده و اجتماع شود؛ این نوع نگرش اساساً در مفهوم‌سازی «کلیشه‌های جنسیتی» که در رویه نهادهای بین‌المللی همواره به عنوان یکی از عوامل نقض حقوق بشر زنان و دختران است، قابل پذیرش نیست. از این رو، این بند قطعاً باید با تردیدهای جدی از سوی دولت جمهوری اسلامی مواجه شود. در سند «تحول بنیادین آموزش و پرورش»، بر لزوم آموزش دختران و پسران با توجه به ویژگی‌های طبیعی و خلقتی تأکید شده است:

راهکار ۶/۵- طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

۳-۳- کسب آمادگی برای ورود به زندگی مستقل و تشکیل خانواده؛

محور اصلی = محتوای آموزش

پاراگراف = ۶۱-۶۲

متن سند:

در سند آموزش ۲۰۳۰، به تقویت مشارکت آموزش در تحقق حقوق بشر، صلح و شهروندی مسئولانه، از سطوح محلی گرفته تا سطوح بالاتر جهانی، برقراری تساوی جنسیتی، توسعه‌ی پایدار و بهداشت اهمیت حیاتی دارد...

محتوای چنین آموزشی باید مرتبط باشد و همه‌ی جنبه‌های یادگیری، اعم از جنبه‌های شناختی و غیرشناختی آموزش را پوشش دهد. کسب دانش، مهارت‌ها، ارزش‌ها و رویکردهای لازم توسط شهروندان برای زندگی به گونه‌ای پر بار و موفق، اتخاذ تصمیمات آگاهانه و ایفای نقش‌های فعال در سطوح ملی و جهانی در رویارویی با چالش‌های جهانی و تلاش برای رفع این چالش‌ها، از طریق آموزش برای توسعه‌ی پایدار ۱۲ و آموزش شهروندی جهانی ۱۳ امکان‌پذیر است. آموزش برای توسعه‌ی پایدار و آموزش شهروندی جهانی، نه تنها بر آموزش بین فرهنگی و آموزش برای تفاهم بین‌المللی تأکید دارند، بلکه آموزش صلح و حقوق بشر را نیز شامل می‌شوند.

نکته: مفهوم مهارت‌های غیر شناختی مفهومی موسع و دامنه آن غیر قابل تعیین به طور دقیق است و این امر در تعیین تعهدات دولت دشوار خواهد بود.

۱۲. آموزش برای توسعه‌ی پایدار به یادگیرندگان توان اتخاذ تصمیمات آگاهانه و انجام اقدامات مسئولانه را می‌دهد تا در سایه‌ی آن، ضمن احترام به تنوع فرهنگی، به انسجام زیست محیطی، اقتصاد کامیاب و جامع‌های عدالتمحور برای نسل‌های حال و آینده دست پیدا کنند. آموزش برای توسعه‌ی پایدار، از یک منظر آموزش مادام‌العمر و بخش مهمی از آموزش با کیفیت است. ESD، آموزشی همه جانبه و دگرگون کننده است که به محتوا و بازدهی آموزشی، روش تدریس و فضای آموزشی می‌پردازد. هدف آموزش برای توسعه‌ی پایدار، در سایه‌ی دگرگون‌سازی اجتماع تحقق می‌یابد.

۱۳. آموزش شهروندی جهانی (GCED)، با هدف تجهیز یادگیرندگان به توانمندی‌های مهمی برنامه‌ریزی شده است: که عبارتند از: الف) دانش عمیقی از مسائل و ارزش‌های جهانی مانند عدالت، برابری، کرامت و احترام ب) مهارت‌های شناختی برای تفکر انتقادی، نظام‌مند و خلاقانه از جمله: اتخاذ رویکردی چند وجهی برای شناسایی ابعاد، جنبه‌ها و زوایای مختلف مسائل ج) مهارت‌های اجتماعی مانند: هم دردی و حل مخاصمات و مهارت‌های ارتباطی و توان تعامل و شبکه سازی با افراد دارای پیشینه‌ها، اصالت‌ها، فرهنگ‌ها و دیدگاه‌های مختلف د) ظرفیتهای رفتاری برای اقدام جمعی و مسئولانه و تلاش برای منافع جمعی

نکته: بازبینی محتوا و کتب درسی مطابق با رهیافت این سند محل تأمل جدی قرار دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

محتوای نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران، ارزش‌های بنیادین است:

فصل دوم- بیانیه ارزش‌ها: این ارزش‌ها بر اساس آموزه‌های قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و حضرات اهل بیت (علیهم السلام)، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (رحمه الله) و مقام معظم رهبری و سند چشم‌انداز بیست ساله و نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی تحول نظام آموزشی تهیه و تدوین شده است و با مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (شامل فلسفه‌ی تعلیم و تربیت، فلسفه‌ی تعلیم و تربیت رسمی عمومی و رهنامه‌ی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران) سازگار و

مستند به مضامین مندرج در آنها می‌باشد.

محتوای آموزش در نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران باید تضمین کننده تحقق وضع مطلوب زندگی بشر باشد که البته این وضعیت مطلوب، باید محتوای مدنظر نهادهای بین‌المللی بسیار فاصله دارد:

فصل اول (کلیات) بند ۱۰- وضع مطلوب زندگی بشر در همه‌ی ابعاد و مراتب، بر اساس نظام معیار اسلامی (مبانی و ارزش‌های مقبول دین الهی) است که تحقق آن باعث دستیابی به غایت زندگی یعنی قرب‌الی‌الله خواهد شد. این‌گونه زندگانی مستلزم ارتباط آگاهانه و اختیاری با حقیقت هستی و تشدید رابطه‌ی با او در همه‌ی شئون فردی و اجتماعی زندگی است که باید بر اساس انتخاب و التزام آگاهانه و آزادانه‌ی نظام معیار مناسب با دین اسلام باشد. بنابراین، یکی از مشخصات اصلی حیات طیبه، تکیه بر ارزش غایی زندگی - قرب الی‌الله - و نظام معیار متناسب با آن یعنی مبانی و ارزش‌های مقبول دین اسلام است. زیرا با توجه به لزوم پذیرش ربوبیت خداوند متعال، به عنوان یگانه رب حقیقی جهان و انسان، این نظام معیار، جهت اساسی نحوه‌ی تحقق حیات طیبه را در همه‌ی مراتب و ابعاد آن مشخص می‌نماید. لذا، التزام آگاهانه و آزادانه‌ی نظام معیار ربوبی و انطباق همه‌ی ابعاد زندگی با این نظام (تقوا)، وجه تمایز اساسی حیات طیبه از زندگی غیردینی (= سکولار) رایج محسوب می‌شود که نقطه‌ی اوج و حقیقت آن در جامعه جهانی مهدوی محقق می‌گردد.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

فصل اول بند ۳ نقشه جامع علمی کشور:

تلفیق آموزش با تربیت و پژوهش و مهارت: از آنجا که علم و عمل توأمان، عامل پیشرفت همه‌جانبه و پایدار کشور است، باید الگوی تفکیکی حاکم بر نظام فعلی علم و فناوری به سرعت در جهت الگویی تلفیقی تحول یابد. بدین منظور این تلفیق باید از آموزش ابتدایی آغاز و در تمام دوره‌های آموزشی ادامه یابد و در نتیجه الگوی آموزشی حافظه‌مدار فعلی جای خود را به الگوی مبتنی بر یادگیری دانش به همراه تربیت انسانها و پرورش مهارت‌ها و پژوهش بدهد. در نظام آموزش عالی نیز رویکرد پژوهش محوری تقویت خواهد شد.

محور اصلی = محتوای آموزش

پاراگراف = ۶۳

متن سند:

تدوین سیاست‌ها و برنامه‌هایی برای ترویج آموزش برای توسعه‌ی پایدار و آموزش شهروندی و ادغام آن‌ها در آموزش‌های رسمی، غیررسمی و آزاد. انجام این کار از طریق اصلاح نظام آموزشی، آموزش معلمان، اصلاح مواد درسی و حمایت‌های آموزشی امکان‌پذیر می‌شود. اجرای برنامه‌ی اقدام جهانی آموزش برای توسعه‌ی پایدار و موضوعاتی از قبیل: حقوق بشر، تساوی جنسیتی، بهداشت، آموزش‌های جامع جنسی (تنظیم خانواده)، تغییر اقلیم، معیشت‌های پایدار و شهروندی مسئولانه و پویا نیز مشمول مورد یاد شده می‌شود. لازم است ذکر شود که در ادغام این موارد در برنامه‌های آموزشی کشورها، توجه به توانمندیها و تجارب ملی اهمیت زیادی دارد.

حمایت از ایجاد نظام‌های ارزیابی قوی برای آموزش توسعه‌ی پایدار و آموزش شهروندی جهانی، به منظور ارزیابی نتایج شناختی و اجتماعی - احساسی یادگیری با استفاده از ابزارهای موجود و ابزارهایی که در طول زمان، درستی آن‌ها اثبات شده است. ترویج رویکرد بین‌رشته‌ای و در صورت لزوم، رویکرد ذی‌نفعان چندگانه برای تضمین آموزش برای توسعه‌ی پایدار و آموزش شهروندی جهانی در همه‌ی سطوح و در همه‌ی اشکال آموزش، از جمله: در قالب آموزش حقوق بشر با هدف ترویج فرهنگ

صلح و نبود خشونت.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

اجرای برنامه جهانی آموزش برای تحقق توسعه پایدار با موضوعاتی نظیر حقوق بشر، برابری جنسیتی و آموزش‌های جامع جنسی، به دلیل تعارضات جدی با محتوای سند «تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش»، اساساً نمی‌تواند از سوی نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی قابل پذیرش باشد. در خصوص برابری جنسیتی نه تنها محتوای سند، مؤید این موضوع نیست، بلکه صراحتاً بر لزوم توجه به تفاوت‌های طبیعی و خلقتی دختران و پسران در آموزش تأکید شده است: راهکار ۶/۵- طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

در خصوص آموزش جنسی هم قطعاً باید هرگونه آموزش در چارچوب موازین اخلاقی، شرعی و قانونی صورت بگیرد و قطعاً در این میان نباید نقش و جایگاه خانواده را نادیده گرفت، به گونه‌ای که آموزش جنسی در چارچوب آموزش رسمی در عمل، منجر به گرفتن ابتکار عمل از والدین در خصوص آموزش در این زمینه بشود:

راهکار ۶/۳- برنامه‌ریزی به منظور اقناع فکری دانش‌آموزان برای پذیرش قلبی و درونی حیا، عفاف، حجاب و عمل به آن با تبیین دیدگاه اسلام.

فصل دوم (بیانیه ارزش‌ها) بند ۹- کرامت ذاتی و اکتسابی انسان و کسب فضایل اخلاقی از جمله: ایمان، تقوا، توبی و تبری، عمل صالح، خودباوری، روحیه مجاهدت، ظلم ستیزی، علم، حکمت، عفت، شجاعت، عدالت، صداقت، ایثار و فداکاری.

راهکار ۲/۲- تعمیق تقوای الهی و مهارت خویشنداری، انتخابگری درست و تعالی بخش مستمر دانش‌آموزان

در سند تحول بنیادین بر لزوم آموزش دختران و پسران با کارکردهای خانواده و وظایف آن و همچنین زمینه‌سازی ایفای بهینه نقش‌های خانوادگی در آینده، توسط آنان تأکید شده است، این در حالی است که مفهوم آموزش جنسی و تنظیم خانواده در رویه نهادهای بین‌المللی، فقط و فقط ناظر بر به رسمیت شناختن حقوق و آزادیهای جنسی نامشروع برای نوجوانان است و این امر، قطعاً در تعارض با مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است:

راهکار ۷/۳- ارائه خدمات مشاوره‌ای تربیتی در کلیه سطوح تحصیلی برای افزایش سلامت جسمی و روحی دانش‌آموزان

راهکار ۴- تقویت بنیان خانواده و کمک به افزایش سطح توانایی‌ها و مهارت‌های خانواده در ایفای نقش تربیتی متناسب با اقتضائات جامعه اسلامی.

راهکار ۳/۴- تدوین برنامه‌ی جامع مشارکت خانواده و نهادهای تربیتی و آموزشی برای تقویت فرهنگ تربیتی خانواده‌ها و تحقق شایستگی‌های پایه دانش‌آموزان

راهکار ۵/۴- اضافه نمودن درس مدیریت و سلوک مناسب خانواده به جدول برنامه‌ی درسی دوره متوسطه در تمامی رشته‌ها و برای تمام دانش‌آموزان

راهکار ۶/۴- تهیه و تدوین محتوای آموزشی برای دانش‌آموزان جهت آشنایی با ویژگی‌ها، نیازها و وظایف خانواده در چارچوب ارزش‌ها و معیارهای اسلامی

محور اصلی = محیط آموزش

پاراگراف = ۶۵

تضمین احساس امنیت زنان و دختران در فضاهای یادگیری، برای ادامه‌ی تحصیل آنان ضروری است. با آغاز دوران بلوغ، دخترها آسیب‌پذیرتر می‌شوند و بیشتر در معرض خشونت، سوء استفاده، آزار و ارباب جنسی قرار می‌گیرند. خشونت جنسیت محور در مدارس، مهم‌ترین مانع برای آموزش دختران است. بسیاری از کودکان در مدارس به طور مداوم در معرض خشونت قرار دارند؛ بدین ترتیب که همه ساله در درون و نیز در اطراف مدارس، حدود ۲۴۶ میلیون دختر و پسر، مورد سوء استفاده و آزار جنسی قرار می‌گیرند، در دو سوم کشورهای که در مقطع تحصیلی راهنمایی با مشکل نابرابری جنسیتی میان دختران و پسران مواجه هستند. دختران بیش از پسران آسیب می‌بینند. نبود سرویس‌های بهداشتی مستقل برای دختران و پسران، عدم دسترسی به امکانات لازم بهداشتی برای دختران در دوران عادت ماهیانه و مشکلات بهداشتی ناشی از آن در این دوران، می‌تواند به آموزش دختران لطمه وارد کند و میزان غیبت‌های آنان را افزایش دهد و در نتیجه، به کاهش عملکرد آموزشی آنان بینجامد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

افزایش ارتکاب اشکال مختلف خشونت جنسی علیه دختران نوجوان در محیط مدرسه و توسط گروه همسالان پسر، یکی از تبعات جدی به تحقق برابری جنسیتی و مقابله با سالم سازی و تفکیک جنسیتی در محیط مدارس است و در این میان، مهمترین قربانیان خود دختران هستند که هم به لحاظ روحی به لحاظ جسمی در معرض اشکال مختلف آسیب‌پذیری و خشونت خصوصاً خشونت جنسی قرار دارند:

راهکار ۶/۵- طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

راهکار ۱/۱- طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و بازتولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ... ه) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی
راهکار ۲/۱۴- متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط رویکرد معارض و متفاوت نسبت به مقوله جنسیت: نظام تعلیم و تربیت اسلامی، با توجه به تفاوت‌های جنسیتی باید دختران و پسران آموزش داده شوند برای نقش‌پذیری بهینه در آینده در خانواده؛ در حالی که از منظر اسناد بین‌المللی و رویه نهادها، تفکیک جنسیتی یکی از مصادیق اعمال تبعیض جنسیتی و خشونت جنسی است:

راهکار ۶/۵- طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

راهکار ۱/۱- طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و باز تولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ... ه) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی
راهکار ۲/۱۴- متناسب‌سازی فضاهای

فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)
۱-۳ کسب فضایل، شناخت مسئولیتها و وظایف در برابر خدا، خود، جامعه و خلقت؛

محور اصلی = محیط آموزش

پاراگراف = ۶۶

متن سند:

تدوین و اجرای سیاستهای جامع، چند وجهی و منسجم جنسیت محور... و ترویج هنجارها و نظامهایی برای تضمین امنیت مدارس و به دور ماندن آنها از خشونت

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

رویکرد معارض و متفاوت نسبت به مقوله جنسیت: نظام تعلیم و تربیت اسلامی، با توجه به تفاوت‌های جنسیتی باید دختران و پسران آموزش داده شوند برای نقش‌پذیری بهینه در آینده در خانواده؛ در حالی که از منظر اسناد بین‌المللی و رویه نهادها، تفکیک جنسیتی یکی از مصادیق اعمال تبعیض جنسیتی و خشونت جنسی است:

راهکار ۶/۵- طراحی و تدوین برنامه‌ی آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران.

راهکار ۲/۱۶- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان

راهکار ۱/۱- طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و باز تولید برنامه‌های درسی موجود با تأکید بر: ...ه) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی

راهکار ۲/۱۴- متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تأکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه‌سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

۱-۳ کسب فضایل، شناخت مسئولیتها و وظایف در برابر خدا، خود، جامعه و خلقت؛

محور اصلی = بورس تحصیلی

پاراگراف = ۶۷

متن سند:

ارائه‌ی بورس در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی و نظام‌های پژوهشی؛ به ویژه در کشورهای دارای پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی نیز مؤثر است. بورس‌ها، در ارتقای دسترسی به دانش جهانی و ظرفیت‌سازی برای انتقال دانش و فناوری، تطبیق آن با اولویت‌های ملی و بومی‌سازی دانش و فناوری وارداتی مؤثرند.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

نیازمند بررسی قوانین آموزش عالی در خصوص اعطای بورس به افراد ذیصلاح است و قطعاً با توجه به اهمیت و حساسیت

موضوع، باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

بند ۷- ارتقاء سطح مطلوب تولید علم در علوم انسانی بر اساس مبانی اسلامی و نیازهای بومی؛

محور اصلی = بورس تحصیلی

پاراگراف = ۶۸

متن سند:

به منظور فراهم آمدن امکان ادامه‌ی تحصیل زنان و دختران در حوزه‌های علم، فناوری، مهندسی و ریاضیات لازم است که توجه ویژه‌ای به عمل آید.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

رویکرد جنسیتی مبنی بر اولویت داشتن دختران در تحصیل در حوزه‌های علم، فناوری، مهندسی و ریاضیات قطعاً به نظر می‌رسد که فاقد مبنا هست، چون قطعاً اولویت برای تحصیل در این حوزه‌ها، در وهله‌ی نخست علاقمندی خود افراد و در وهله‌ی بعد، توانمندی‌ها و شایستگی‌های افراد است و اولویت قایل شدن برای دختران صرفاً به اتکا به ملاحظات جنسیتی، مغایر با سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی کلان کشور است.

ب: قانون اساسی

سند نقشه جامع علمی کشور (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۹)

دستیابی به نسبت مطلوب تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان متناسب با سطح‌بندی دانشگاهها و نیازهای کشور؛

محور اصلی = معلمان

پاراگراف = ۷۰

متن سند:

از آنجا که معلمان از پایه‌های اساسی تحقق و تضمین آموزش با کیفیت به شمار می‌آیند، لازم است تا برای توانمندسازی، استخدام نیروهای کافی، تأمین حقوق مناسب و مکفی، ارتقای مهارت‌های آنها و نیز حمایت از آنان در قالب نظام‌های آموزشی مؤثر، کارآمد و مجهز تلاش شود.
نکته: در رابطه با نظام تربیت مربی مطابق با رویه نهادهای بین‌المللی و انطباق با قوانین و سیاست‌های کلی داخلی تردید وجود دارد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

تربیت معلمان و مربیان کارآمد قطعاً یکی از بنیان‌های اصلی اصلاح و تحول در نظام آموزش و پرورش است، اما نکته مهم این است که هرگونه آموزش و توان‌افزایی، به لحاظ شکلی و ماهوی باید در چارچوب قوانین و مقررات جمهوری اسلامی صورت

بگیرد و هر گونه تحمیل تعهد از جانب نهادهای بین‌المللی، قابل پذیرش نمی‌باشد:

بخش اول - سیاست‌گذاری، نظارت و ارزیابی در سطح کلان

ب- وزارت آموزش و پرورش مسئولیت نهادینه‌سازی و اجرای سند ملی آموزش و پرورش (شامل بنیان‌های نظری و سند تحول راهبردی) و طراحی و تدوین برنامه‌های اجرایی سند تحول راهبردی را بر عهده دارد و حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تصویب این سند، برنامه‌های خود (به ویژه برنامه‌های زیر نظام‌های اصلی) را به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش می‌رساند.

ج- وزارت آموزش و پرورش موظف است با تربیت، به کارگیری و سازماندهی نیروهای توانمند و واجد شرایط، تأمین و بسیج امکانات و منابع، تدوین برنامه‌های اجرایی کوتاه مدت و میان مدت در سطح ملی و استانی، اصلاح قوانین و مقررات و جلب مشارکت و همکاری سایر دستگاه‌ها و نهادها اقدامات لازم برای تحقق مفاد سند را معمول دارد.

محور اصلی = معلمان

پاراگراف = ۷۴

متن سند:

تدوین راهبردهای جنسیت محور برای جذب و جلب با انگیزه‌ترین افراد علاقه‌مند به حرفه‌ی معلمی و تضمین انتقال معلمان به مناطقی که به وجودشان نیاز بیشتری طلب می‌شود. لازمه‌ی این کار، سیاست‌گذاری و وضع قوانینی است که حرفه‌ی معلمی را برای نیروهای انسانی موجود و آینده جذاب می‌کند. این کار، از طریق بهبود شرایط کاری، تضمین بهره‌مندی معلمان از بیمه‌های اجتماعی و تضمین اینکه حقوق معلمان و افراد مشاغل در حرفه‌های مرتبط با آموزش، لااقل با حقوق‌های پرداختی در سایر حرفه‌های مرتبط با معلمی که نیازمند توانمندی‌های یکسان یا مشابه هستند، قابل قیاس باشد.

بازبینی، واکاوی و بهینه‌سازی کیفیت آموزش معلمان (آموزش‌های پیش از خدمت و ضمن خدمت) و فراهم آوردن فرصت بهره‌مندی از آموزش‌های با کیفیت پیش از خدمت برای همه‌ی معلمان، و کمک به توسعه‌ی مداوم مهارت‌های حرفه‌ای آنان و تقویت فعالیت‌های حمایتی از معلمان.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

راهکار ۶/۲۲- گزینش مدیران در سطوح مختلف بر اساس شایسته سالاری و پیشگامی آنان در ارزشهای الهی و انسانی و

معیارهای علمی، کارآمدی و باور به اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی

بخش اول - سیاست‌گذاری، نظارت و ارزیابی در سطح کلان

ج- وزارت آموزش و پرورش موظف است با تربیت، به کارگیری و سازماندهی نیروهای توانمند و واجد شرایط، تأمین و بسیج امکانات و منابع، تدوین برنامه‌های اجرایی کوتاه مدت و میان مدت در سطح ملی و استانی، اصلاح قوانین و مقررات و جلب مشارکت و همکاری سایر دستگاه‌ها و نهادها اقدامات لازم برای تحقق مفاد سند را معمول دارد.

محور اصلی = شاخص‌ها

پاراگراف = ۷۵-۷۶

متن سند:

اشاره به ۴ شاخص: جهانی، موضوعی، منطقه‌ای و ملی

محور اصلی = تعهد دولت

پاراگراف = ۷۸

متن سند:

بن مایه‌ی آموزش ۲۰۳۰، در درون کشورها قرار دارد.

دولت‌ها، نقش مهمی در تحقق حق آموزش دارند؛ ضمن اینکه به عنوان متولیان مدیریت کارآمد، مؤثر و منصفانه‌ی آموزش عمومی و نیز تأمین کننده‌های مالی این نوع از آموزش، نقش مهمی بر عهده‌ی آنها است. دولت‌ها باید بر فرایند آموزش، نظارت راهبردی داشته باشند و در حفظ و تقویت این نظارت بکوشند. آنها می‌بایست در فرایند بومی سازی و اجرای اهداف اصلی و ویژه‌ی آموزش ۲۰۳۰؛ بر مبنای تجارب و اولویتهای ملی دخیل باشند و با ذی نفعان و سایر همکاران اصلی در این روند، همکاری‌های شفاف و جامع داشته باشند...

دولت‌ها می‌بایست برنامه‌ریزی آموزشی را در راهبردهای ملی مربوط به کاهش فقر، توسعه‌ی پایدار و یافتن راه حل‌های بشر دوستانه برای حل مشکلات ادغام کنند. در عین حال، لازم است تا دولت‌ها از همسو بودن سیاست‌گذاری‌های انجام شده با تعهدات قانونی خود برای رعایت حق آموزش، حفظ و تحقق این حق اطمینان حاصل نمایند.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

تحقق اجرای سند ۲۰۳۰، مستلزم همکاری و التزام‌پذیری دولت‌ها است، از این رو، در این سند اهتمام جدی نهادهای بین‌المللی بر تحمیل تعهد بر دولت‌ها است، این در حالی است که سند به لحاظ حقوقی، اساساً واجد خصیصه‌ی الزام‌آور بودن نمی‌باشد و صرفاً نهادهای بین‌المللی با ایجاد یک جریان‌سازی خلاف واقع، در صدد تحمیل تعهدات بین‌المللی بر دولت‌ها است، حال آنکه قطعاً هرگونه التزام‌پذیری دولت جمهوری اسلامی ایران در قبال اسناد و نهادهای بین‌المللی باید و لزوماً متعاقب تصویب مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای ذیربط است، قطعاً التزام‌پذیری یک جانبه قوه مجریه در قبال اسناد و نهادهای بین‌المللی نمی‌تواند موجب تعهدات جدی برای دولت‌ها باشد. این تعبیر که «لازم است تا دولت‌ها از همسو بودن سیاست‌گذاری‌های انجام شده با تعهدات قانونی خود برای رعایت حق آموزش، حفظ و تحقق این حق اطمینان حاصل نمایند»، قطعاً در صورتی برای دولت جمهوری اسلامی ایران، موجب تعهدات و تکالیف الزام‌آور به لحاظ حقوقی می‌تواند باشد که تمامی مراحل و تشریفات قانونی از جمله طرح موضوع در مجلس شورای اسلامی و تصویب آن و نیز تصویب در شورای نگهبان طی شده باشد و قطعاً تعهد‌پذیری یک جانبه قوه مجریه نمی‌تواند منجر به التزام‌پذیری دولت جمهوری اسلامی ایران بشود.

محور اصلی = تعهد دولت

پاراگراف = ۷۹

متن سند:

انتظار می‌رود که فرایندهای تصمیم‌گیری، طی پانزده سال باقی مانده تا سال ۲۰۳۰ مردمی‌تر شوند؛ این بدان معنی است که خواست‌ها و اولویتهای شهروندان در سیاست‌گذاری‌های آموزشی و اجرای سیاست‌های وضع شده در همه‌ی سطوح مورد توجه قرار گیرد و انعکاس یابد.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

تقویت مشارکت عمومی و مردمی شدن فرآیند تصمیم‌سازی باید در چارچوب برنامه و قوانین و مقررات دولت و با توجه به

ظرفیت‌های موجود صورت بگیرد و اساساً تحمیل نهادهای بین‌المللی نمی‌تواند در این زمینه مؤثر واقع شود: راهکار ۷/۲۰- تقویت مشارکت عمومی در آموزش و پرورش با حفظ کارکردهای سیاست‌گذاری و نظارتی نظام از طریق تسهیل تاسیس مدارس غیر دولتی و حمایت از فعالیت‌های آموزشی آنان

محور اصلی = جامعه مدنی

پاراگراف = ۸۰

متن سند:

سازمانهای جامعه‌ی مدنی: عبارتند از: نهادهای نماینده‌ی مردم، ائتلاف‌ها و شبکه‌های گسترده که نقش‌های مهمی بر عهده دارند. لازم است تا این سازمانها در همه‌ی مراحل، از برنامه‌ریزی گرفته تا پایش و ارزیابی، در همه‌ی امور مرتبط با آموزش دخالت داده شوند و مشارکت آنها باید نهادینه و تضمین شود... ترویج مشارکت اجتماعی و افزایش آگاهی‌های عمومی و کمک به انعکاس دیدگاه‌ها و نیازهای شهروندان (به ویژه شهروندانی که مورد تبعیض قرار گرفته‌اند)، در سیاست‌گذاری‌های آموزشی مرتبط.

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

ارتقای مشارکت سازمان‌های جامعه مدنی در زمینه‌ها و عرصه‌های مختلف باید در چارچوب برنامه و قوانین و مقررات دولت و با توجه به ظرفیت‌های موجود صورت بگیرد و اساساً تحمیل نهادهای بین‌المللی نمی‌تواند در این زمینه مؤثر واقع شود: راهکار ۷/۲۰- تقویت مشارکت عمومی در آموزش و پرورش با حفظ کارکردهای سیاست‌گذاری و نظارتی نظام از طریق تسهیل تاسیس مدارس غیردولتی و حمایت از فعالیت‌های آموزشی آنان

گزاره‌های ارزشی بند ۲۸- تقویت شأن حاکمیتی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در ابعاد سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، پشتیبانی و نظارت و ارزیابی ضمن مشارکت پذیری و کاهش تصدی‌گری غیر ضرور در بعد اجرا با رعایت اصل عدالت

محور اصلی = تعهد دولت

پاراگراف = ۹۷-۱۰۳

متن سند:

با موضوع: پایش، پیگیری و بازبینی به منظور سیاست‌گذاری‌های مبتنی بر شواهد دارای مطالب بسیار مهم و کلیدی در رابطه با نظام گزارش‌دهی و تعهدات دولت‌ها می‌باشد. به عنوان مثال، اشاره شده: برای تحقق آموزش ۲۰۳۰، اقدامات پیگیری و بازبینی مبتنی بر پایش و گزارش‌دهی مستمر و سیاست‌ها، نظامها و ابزارهای دقیق ارزیابی ضرورت دارند. پایش کیفیت در آموزش، به اتخاذ رویکردی چند بُعدی در زمینه‌ی طراحی نظام آموزشی، همچنین داده‌ها، محتوا، فرایندها و نتایج آموزشی نیازمند است. از آنجا که مسئولیت اصلی این پایش بر عهده‌ی دولت‌هاست، بنابراین کشورها باید در زمینه‌ی ایجاد سازوکارهای مؤثر برای پایش و پاسخ‌گویی اقدام کنند. این سازوکارها، باید با اولویت‌های ملی کشورها همسو و سازگار باشند و می‌بایست در مشاوره با جامعه‌ی مدنی ایجاد شوند.

نکته: مبنای تعهد و پاسخگویی دولت جمهوری اسلامی ایران به طور شفاف و دقیق مشخص نمی‌باشد؟

ارزیابی بر اساس اسناد بالادستی و قوانین و مقررات داخلی

الف: «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

تحقق اجرای سند ۲۰۳۰، مستلزم همکاری و التزام‌پذیری دولت‌ها است، از این رو، در این سند اهتمام جدی نهادهای بین‌المللی بر تحمیل تعهد بر دولت‌ها است، این در حالی است که سند به لحاظ حقوقی، اساساً واجد خصیصه‌ی الزام‌آور بودن نمی‌باشد و صرفاً نهادهای بین‌المللی با ایجاد یک جریان‌سازی خلاف واقع، در صدد تحمیل تعهدات بین‌المللی بر دولت‌ها است، حال آنکه قطعاً هرگونه التزام‌پذیری دولت جمهوری اسلامی ایران در قبال اسناد و نهادهای بین‌المللی باید و لزوماً متعاقب تصویب مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای ذیربط است، قطعاً التزام‌پذیری یک جانبه قوه مجریه در قبال اسناد و نهادهای بین‌المللی نمی‌تواند موجب تعهدات جدی برای دولت‌ها باشد. این تعبیر که «لازم است تا دولت‌ها از همسو بودن سیاست‌گذاری‌های انجام شده با تعهدات قانونی خود برای رعایت حق آموزش، حفظ و تحقق این حق اطمینان حاصل نمایند.» قطعاً در صورتی برای دولت جمهوری اسلامی ایران، موجب تعهدات و تکالیف الزام‌آور به لحاظ حقوقی می‌تواند باشد که تمامی مراحل و تشریفات قانونی از جمله طرح موضوع در مجلس شورای اسلامی و تصویب آن و نیز تصویب در شورای نگهبان طی شده باشد و قطعاً تعهد‌پذیری یک جانبه قوه مجریه نمی‌تواند منجر به التزام‌پذیری دولت جمهوری اسلامی ایران بشود.

منبع: دفتر مطالعات فرهنگی سیاسی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

Bartarbin.ir